

Laat mensen in dorp en wijk beslissen over zorg en welzijn

Geplaatst op 22 september 2023

Het is nodig om fundamenteel anders te kijken naar zeggenschap over zorg en welzijn. De manier waarop we het nu georganiseerd hebben, is te ver van mensen af komen te staan. Hoogste tijd dat mensen in hun wijk of dorp kunnen bepalen hoe zij zorg en welzijn georganiseerd willen hebben.

Beluister artikel

De samenleving is steeds individualistischer geworden. Het positieve daaraan is dat er veel meer aandacht is voor individuele ontplooiing van mensen. Voor het feit dat ieder mens anders is en iets anders nodig heeft. De keerzijde is dat de samenleving zakelijker is geworden en er weinig verbinding tussen mensen is. Tegelijkertijd leven mensen met elkaar in een wijk of dorp: gemeenschappen met een overzichtelijke menselijke schaal, waar verbinding mogelijk is. Juist op de schaal van wijken en dorpen kunnen we nieuwe dwarsverbanden LOC Cliëntenraden organiseren. Waar mensen voor elkaar zorgen en samen beslissen wat zij nodig hebben.

“LOC wil dat zeggenschap over zorg en ondersteuning weer dichterbij mensen komt te liggen”

Aanbodgericht

De professionele zorg is steeds verder af komen te staan van hoe mensen samenleven. Mensen herkennen zich niet meer in de manier waarop we de zorg hebben georganiseerd. Een diagnose of indicatie geeft mensen toegang tot het systeem. Binnen dat systeem zijn aanbodgerichte taal, tijden en financieringsstromen leidend. Veel mensen doen in de dagelijkse praktijk hun uiterste best om zorg en welzijn aan te laten sluiten op wat individuen nodig hebben. Maar het systeem helpt daar niet bij. De persoon om wie het gaat, diens naasten en de hulp- of ondersteuningsvraag zijn ondergeschikt aan het systeem.

Vernieuwing noodzakelijk

Dat de zorg zoals we deze nu hebben georganiseerd vastloopt, is steeds duidelijker. De Raad voor

Volksgezondheid en Samenleving stelde bijvoorbeeld in haar laatste advies: “De organisatie van zorg en ondersteuning leidt er steeds vaker toe dat mensen ziek(er) worden. Veel mensen raken de weg kwijt in de zorg- en ondersteuningssector en daardoor krijgen ze gewoonweg niet de hulp die ze nodig hebben.” Programma’s en hoofdlijnenakkoorden zoals WOZO, IZA, GALA hebben de intentie om voor vernieuwing te zorgen. Maar zij zijn van bovenaf opgelegd en gaan uit van schaarste aan personeel en geld. Dat is niet motiverend om tot verandering te komen.

Eind maart vond een meet-up plaats bij Woonleergemeenschap Het 8ste Werk in Kampen om te ontdekken hoe mensen lokaal invulling geven aan samenleven en zorgen voor elkaar.

Dicht bij mensen

Willen we echt perspectief bieden in de uitdagingen waar we voor staan en de maatschappelijke onvrede ombuigen? Dan moeten we het aandurven om dicht bij mensen te beginnen en de regie over zorg terug te leggen waar deze van origine ligt: bij de samenleving. Met de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz) hebben we een goed geborgde basis om invloed uit te oefenen. Deze rechten zijn nu gekoppeld aan een organisatie, instelling of instantie. Dat is in een gebouw zoals een verpleeghuis of ggz-terrein een logische ordening. Maar steeds meer mensen wonen thuis en ontvangen van diverse organisaties zorg en ondersteuning. De daadwerkelijke invloed die zij hebben op het totaalplaatje is

daarmee vrij beperkt. Daarom willen we nu een stap verder gaan: het is tijd dat mensen in hun wijk of dorp kunnen bepalen hoe zij zorg en welzijn georganiseerd willen hebben. En daarover ook formeel de zeggenschap krijgen.

Wettelijke borging

LOC maakt zich hard voor wettelijke borging van de lokale zeggenschap over zorg en hulp. Belangrijke sleutels voor bloeiende zorgzame gemeenschappen zijn eigenaarschap en zeggenschap. Willen we burgerkracht, gééf de burger dan ook mandaat. Dit vraagt om wettelijke borging van zeggenschap over zorg en hulp. Daarmee versterken we het initiatief en de gemeenschapskracht van burgers. LOC wil dat de zeggenschap over zorg en ondersteuning weer dichter bij mensen komt te liggen. Samen met Nederland Zorgt Voor Elkaar (vertegenwoordigt 2000 zorgzame gemeenschappen) en Espria Ledenvereniging (310.000 huishoudens lid), trekken we op om ook richting de verkiezingen aandacht te vragen voor deze andere zienswijze. We vragen de politiek om de zeggenschap weer terug te leggen bij de burger.

Lokale zeggenschap

Het formeel borgen van lokale zeggenschap maakt dat we het de zeggenschap verleggen. Burgers krijgen de touwtjes in handen en kunnen samen bepalen hoe zorg en hulp in hun buurt zijn geregeld. De integrale blik vanuit de lokale gemeenschap maakt dat er veel beter samenhangende afwegingen en besluiten genomen kunnen worden. Collectieven van burgers vertolken wat lokaal speelt en leeft en wat zij nodig hebben om gezond samen te leven. Burgers krijgen onder andere initiatiefrecht om te bepalen hoe zorg en hulp in hun wijk is geregeld. Zij krijgen daar onafhankelijke ondersteuning bij. Waar nodig schakelen inwoners andere professionals in. Die hulp is steeds op maat, laagdrempelig, zonder schotten en afgestemd op wat mensen nodig hebben.

Burger centraal

Lokale zeggenschap vraagt van professionele zorg- en welzijnsorganisaties dat zij nog meer een dienstbare en faciliterende houding aannemen. Financiers van zorg en hulp stellen zich op als verlengstuk van de collectieven van burgers. Zowel de landelijke, provinciale en gemeentelijke overheid en politici stellen alles in het werk om dit nieuwe samenspel te ondersteunen.

“Burgers krijgen initiatiefrecht om te bepalen hoe zorg en hulp in hun wijk is geregeld”

Lokale diversiteit

Door de zeggenschap lokaal te beleggen worden buurten en wijken waar mensen met elkaar leven, met de eigen kenmerken, problemen, wensen en dromen, leidend. Er komt ruimte om zorg en welzijn zó te organiseren dat die aansluit op de natuurlijke manier van samenleven in de betreffende buurt. Dat zal er anders uitzien in de wijk Rotterdam-Delfshaven dan in een dorpje in Noord-Groningen en weer anders in

Hilversum. Ook de manier waarop burgers zich organiseren en wie hiertoe het initiatief neemt zal verschillen, passend bij de geografische en sociale structuren die er zijn binnen een gemeenschap.

Decennialange ervaring in medezeggenschap leert ons dat het perspectief van de mensen om wie het gaat in de praktijk nu niet automatisch het vertrekpunt is. Hoewel iedereen het belang onderschrijft van goede burger-, cliënt- en patiëntbetrokkenheid, zien we dat de echte regie nog steeds ligt bij de mensen die aan de knoppen kunnen draaien. Er zijn zeker mooie voorbeelden waar echt geluisterd wordt naar wat nodig is, maar de praktijk blijkt grillig en erg afhankelijk van goodwill.

Op 19 juni was een meet-up bij Zorgvrijstaat Rotterdam. In Rotterdam West wordt gewerkt aan zorgzame buurten waar mensen eigenaarschap voelen en zeggenschap hebben over hun eigen zorg en welzijn.

Meet-ups

Op veel plekken zijn mensen opgestaan om het daadwerkelijk anders te doen. Door het wettelijk borgen van lokale zeggenschap versterken we deze lokale initiatieven. Tijdens de Week van de Radicale vernieuwing vorig najaar presenteerde een aantal initiatieven zich en startten we de dialoog hoe samenleving en zorg meer met elkaar te verbinden. Tijdens diverse meet-ups bij initiatieven op heel verschillende plekken in het land zetten we dit gesprek voort. Deze bezoeken genereren veel energie en enthousiasme. De initiatieven maken, vaak tegen de stroom in, dwars door structuren en schotten heen, de kracht van samenleven zichtbaar. De voorbeelden die tijdens de meet-ups aan de orde komen, spreken boekdelen.

Vervolg

We hebben nog wat stappen te zetten voordat lokale zeggenschap werkelijkheid is. Dat er op 22 november weer landelijke verkiezingen zijn, maar in 2024 ook de Wmcz 2018 wordt geëvalueerd, biedt kansen om zorg en zeggenschap in een ander daglicht te plaatsen.

Dit artikel is gepubliceerd in het herfstnummer van [‘Zorg & Zeggenschap’](#), het tijdschrift van LOC Waardevolle zorg

Meer info

Via www.loc.nl/waardecast kun je de podcast beluisteren die dieper op de Wmcz ingaat.

Terugblik maart 2023 Op bezoek bij het 8ste Werk in Kampen: [“We moeten van overheid naar onderheid” – LOC Cliëntenraden \(clientenraad.nl\)](#)

Terugblik juni 2023: [‘Laat buurtbewoners eigenaar zijn van zorg en welzijn’ | Op bezoek bij het Rotterdamse initiatief ‘Zorgvrijstaat’ – LOC Cliëntenraden \(clientenraad.nl\)](#)

Aanmelden 8 november 2023: [Meet-up Radicale vernieuwing bij zorgcoöperatie Austerlitz Zorgt – LOC Cliëntenraden \(clientenraad.nl\)](#)

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Organiseren en vernieuwen medezeggenschap](#)

Trefwoorden: [radicale vernieuwing](#), [samenleving](#), [van regels naar relaties](#), [zorg en zeggenschap](#)